

СЕМІНАР

**Запровадження ЄКТС та розроблення
компетенцій на основі підходів
проекту TUNING**

Київ, 18 листопада 2010 р.

Національний експерт з реформування вищої освіти

Що таке Болонський процес ?

Болонська декларація

29 європейських країн, червень 1999 р.

1. Запровадження системи легко зрозумілих та порівнювальних освітянських ступенів (із використанням Додатку до диплому) для підвищення конкурентноздатності та шансів на працевлаштування для європейських громадян.
2. Запровадження двохциклової (трьохциклової) системи освіти.
3. Використання ECTS як системи кредитного трансферу.
4. Сприяння мобільності студентів, викладачів та науковців.
5. Європейська кооперація щодо забезпечення якості освіти.
6. Міжнародна співпраця в створенні навчальних програм, реалізації схем мобільності, створення інтегрованих навчальних програм – Європейський вимір.

Що таке Болонський процес ?

Болонська декларація

ЦІЛІ :

1. Запровадження системи легко зрозумілих та порівнювальних освітянських ступенів (із використанням Додатку до диплому) для підвищення конкурентноздатності та шансів на працевлаштування для європейських громадян.
2. Європейська кооперація щодо забезпечення якості освіти.

ІНСТРУМЕНТИ:

1. Запровадження двохциклової (трьохциклової) системи освіти.
2. Використання ECTS як системи кредитного трансферу.
3. Сприяння мобільності студентів, викладачів та науковців.
4. Міжнародна співпраця в створенні навчальних програм, реалізації схем мобільності, створення інтегрованих навчальних програм – Європейський вимір.

ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ – підвищення конкурентноздатності європейського освітянського та наукового простору

Проект TUNING

1. Основні завдання проекту
2. Етапи реалізації проекту
3. Методологія TUNING

Проект TUNING

Tuning Educational Structures in Europe

Налаштування освітянських структур в Європі

<http://tuning.unideusto.org/tuningeu>

Проект TUNING

- Проект “Гармонізація освітніх структур в Європі” започаткований в 2000 році з метою поєднання політичних цілей Ліссабонської стратегії та Болонського процесу із потребами сектору вищої освіти.
- Завданням проекту було запропонувати конкретний підхід до впровадження Болонського процесу на рівні вищих навчальних закладів та предметних областей.
- В ході проекту запропонована методологія розробки, перегляду, розвитку, впровадження та оцінювання навчальних програм для кожного із освітніх циклів.
- Проект адмініструвався Університетом Деусто (Іспанія)

Проект TUNING

- Проект TUNING служить основою для розробки контрольних опорних точок на рівні предметної області, що повинно забезпечити порівняльність, сумісність та прозорість навчальних програм.
- Опорні точки формулюються в термінах кінцевих **результатів навчання** та **компетенцій**.
- Кінцеві **результати навчання** – це формулювання того, що повинен знати, розуміти та бути здатним виконати студент після завершення навчання. Вони формулюються як рівень компетентності, якого повинен досягти студент.
- **Компетенції** являють собою динамічне поєднання когнітивних та мета-когнітивних умінь, навичок, знань та розуміння, міжособистісних, розумових та практичних умінь та навичок і етичних цінностей.

Проект TUNING

Етапи реалізації проекту

1 етап: 2000-2003 рр.

Основні завдання – розроблення загальної методології TUNING, визначення результатів навчання для 5 предметних областей, розроблення методології для визначення навчального навантаження студента, визначення перепон на шляху до гармонізації освітянських структур та платформи для переговорів із професійними організаціями.

Проект TUNING

Етапи реалізації проекту

2 етап: 2003-2004 рр.

Основні завдання – розроблення дескрипторів для 5 предметних областей; апробація напрацьованого в середовищах університетів, працедавців, професійних організацій; співпраця із Тематичними мережами для тестування методології та матеріалів; розвиток ЄКТС; рекомендації щодо системи підвищення якості; розроблення методик навчання та оцінювання знань в умовах компетентнісного підходу; аналогічні роботи для 2 нових предметних областей; залучення до співпраці нових країн-учасників проекту.

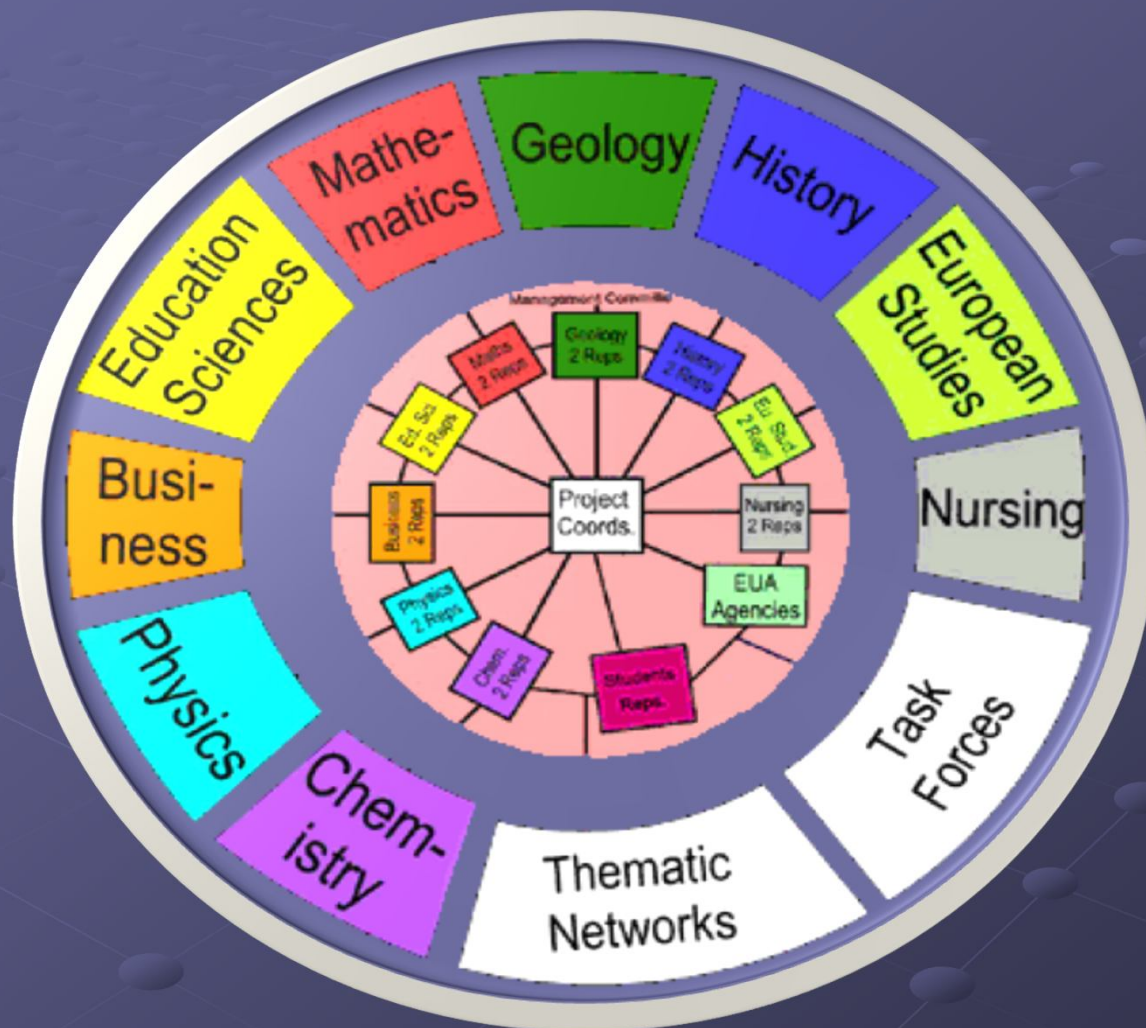
Проект TUNING

Етапи реалізації проекту

3 етап: 2005-2006 рр.

Основні завдання – використання підходу та інструментів TUNING для створення та реалізації навчальних програм; застосування напрацьованих переліків компетенцій в навчальному процесі; опрацювання методити визнання дипломів та періодів навчання на основі результатів навчання та компетенцій; розроблення стратегії дисемінації результатів на європейському та національних рівнях; поширення підходу TUNING на програми третього циклу.

Проект TUNING

Проект TUNING

Методологія проекту TUNING

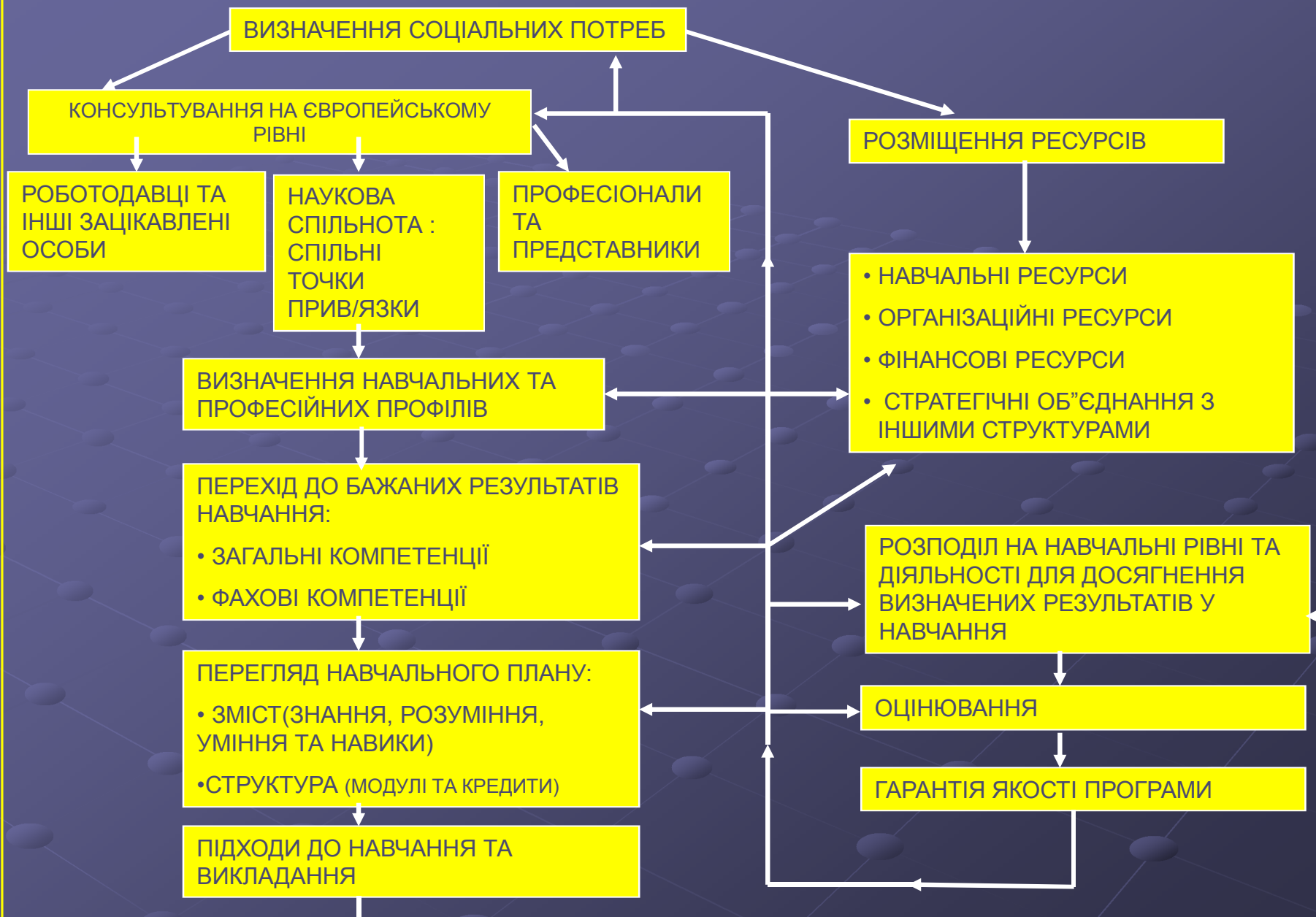
1. Модель розробки, впровадження та реалізації навчальних програм.
2. Нова концепція ЄКТС – система **накопичення** та трансферу кредитів.
3. Компетентнісний підхід при побудові навчальних програм.
4. В центрі уваги – студент.
5. Впровадження концепції рівнів циклу, використання дескрипторів.

Проект TUNING

Модель розробки, впровадження та реалізації навчальних програм

1. Відповідність основним умовам (суспільна потреба, консультації із зацікавленими сторонами, цікавість програми із академічної точки зору, чи визначені спільні точки прив'язки, ресурси всередині/зовні навчального закладу).
2. Визначення профілю програми.
3. Опис цілей програми та кінцевих результатів навчання.
4. Визначення загальних та фахових компетенцій.
5. Розробка навчального плану.
6. Розробка модулів та вибір видів навчальної діяльності.
7. Визначення підходів до навчання та методів оцінювання.
8. Розробка системи оцінювання, забезпечення якості.

Модель розробки, впровадження та реалізації навчальних програм

Проект TUNING

Питання для аналізу та обговорення – профіль програми

- Чи чітко і повністю зазначено потребу в новій програмі та її потенціал?
- Чи є метою створення нової програми задовільнити існуючі або нові професійні і/чи соціальні вимоги?
- Чи проходило консультування із зацікавленими сторонами? Чи вони визначили потребу для нової програми?
- Чи був вибраний відповідний підхід під час консультацій? Чи були вибрані відповідні групи для консультацій щодо нової програми?
- Чи чіткими є визначення профілю програми, цільових груп, на які програма спрямована, її місце в національному та міжнародному просторі?
- Чи є очевидним, що програма буде відповідно визнана в контексті майбутнього працевлаштування? Чи вона належить до конкретного професійного чи соціального контексту?
- Чи нова програма є науково цікавою для працівників та студентів?
- Чи є розуміння освітянського контексту, в якому нова програма буде реалізована?

Проект TUNING

Питання для аналізу та обговорення – результати навчання

- Чи чітко і правильно були визначені результати навчання на рівні всієї програми та окремих її компонентів?
- Чи будуть вони відображені у заданому профілі програми? Чи правильно вони розподілені між різними частинами програми?
- Чи гарантується прогрес та послідовний розвиток програми в цілому та її окремих модулів?
- Чи результати навчання сформульовані в рамках фахових (предметно-специфічних) та загальних компетенцій, до яких входить знання, розуміння, уміння та навички, здатності та цінності?
- Що є гарантією того, що результати навчання будуть зрозумілі та відповідно визнані в Європі та за її межами?

Проект TUNING

Питання для аналізу та обговорення – компетенції

- Чи фахові та загальні компетенції, яких має набути студент, є чітко визначені та сформульовані?
- Чи є відповідним рівень компетенцій для даної програми?
- Чи компетенції є визначеними в такий спосіб, що їх оволодіння можна кількісно/якісно оцінити (виміряти)?
- Чи гарантується прогрес в розвитку компетенцій?
- Чи набуті компетенції можуть бути адекватно оцінені? Чи чітко визначена методика оцінювання компетенцій і чи вона відповідає результатам навчання?
- Чи чітко визначені підходи до навчання та викладання компетенцій? Що є доказом досягнення результатів?
- Чи є вибрані підходи інноваційними/творчими?
- Чи є зазначені компетенції порівняльними та конкурентноспроможними європейським опорним точкам в даній предметній області?

Проект TUNING

Питання для аналізу та обговорення – рівень програми

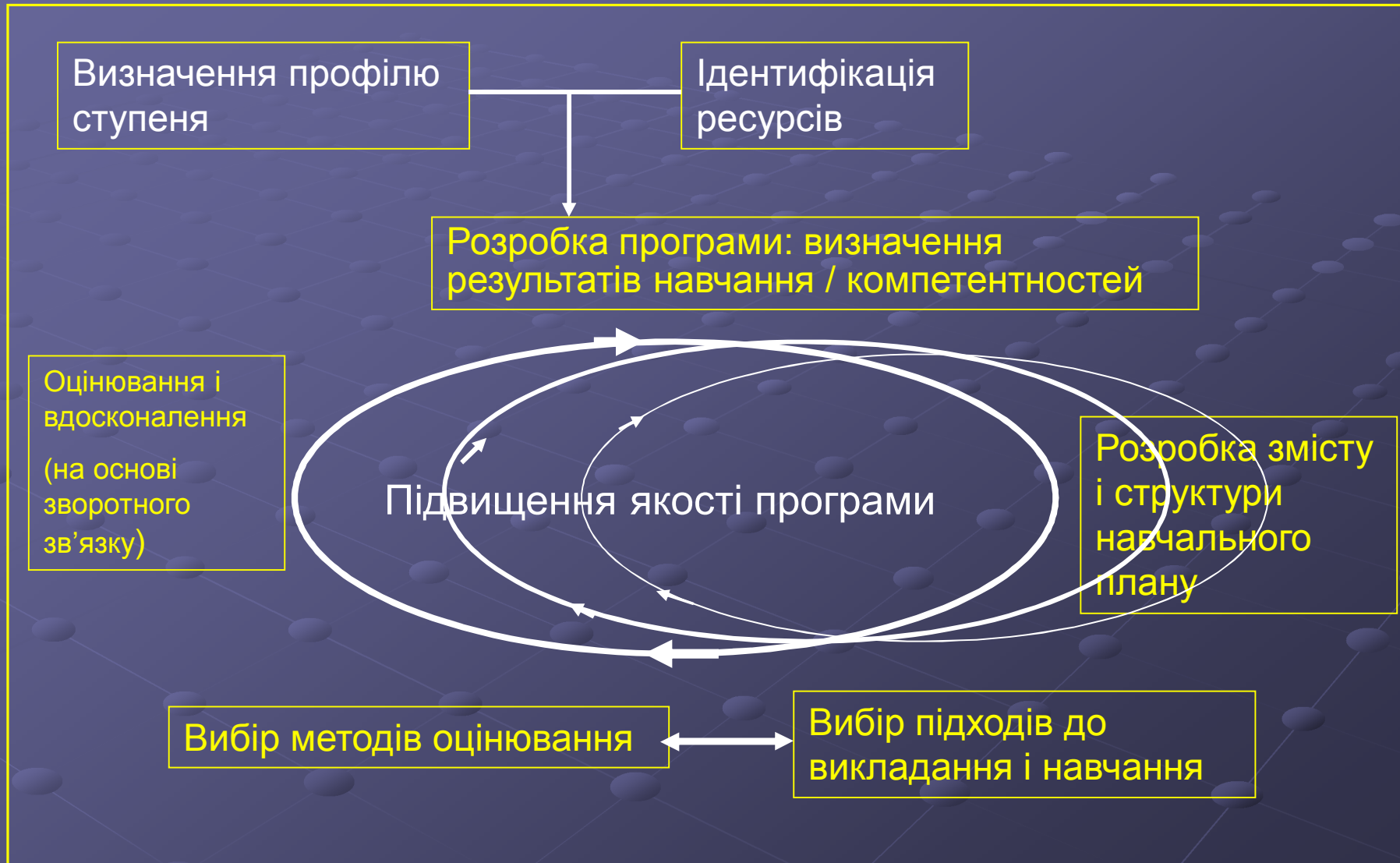
- Чи брався до уваги початковий рівень вступників при визначенні для них навчальних потреб?
- Чи відповідає рівень результатів навчання та компетенцій вимогам даного циклу, передбачених європейською та національною Рамками кваліфікацій.
- Якщо передбачені підрівні програми, то чи вони описані мовою результатів навчання (в термінах компетенцій)?
- Чи рівні описуються в термінах:
  - набуття знань, розуміння, уміння, навиків та здатностей
  - застосування знань, розуміння, уміння, навиків та здатностей на практиці
  - прийняття рішень
  - комунікативних знань та розумінь
  - здатності для продовження навчання

Проект TUNING

Питання для аналізу та обговорення – кредити та навантаження

- Чи базується ступенева програма на ЄКТС? Чи відповідає вона основним властивостям ЄКТС?
- Чи призначені кредити в програмі? Як гарантується правильність такого розподілу?
- Як пов'язані кредити з результатами навчання в цій програмі?
- Як перевіряється відповідність між навчальним навантаженням студента та розподілом кредитів?
- Як гарантується збалансованість навантаження студента під час кожного навчального періоду в сенсі навчання, викладання та оцінювання? Яким чином включають студентів у цей процес?
- Які використовуються механізми для перевірки відповідності призначених кредитів обсягам навчальної діяльності студента (навчання, викладання, оцінювання).
- Чи інформація про дану програму міститься в Інформаційному пакеті ЄКТС університету?
- Як забезпечується мобільність студентів в програмі?
- Як студентів інформують про мобільність?
- Як використовують основні документи ЄКТС для мобільності?
- Хто є відповідальним за процеси визнання і якими є процедури?

ЦИКЛ ДИНАМІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ

Проект TUNING

Система ЄКТС

Розроблена нова концепція ЄКТС – перетворення Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS I) на Європейську кредитно-трансферну та акумулюючу систему (ECTS II).

Проект TUNING

Компетентнісний підхід при побудові навчальних програм

Результати навчання – формулювання того, що повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання. Можуть відноситися до окремого модуля курсу, або також до періоду навчання (програми першого, другого чи третього циклів). Результати навчання визначають вимоги до присудження кредиту.

Компетенції являють собою динамічне поєднання знань, розуміння, навичок, умінь та здатностей. Розвиток компетенцій є метою навчальних програм. Компетенції формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах.

Проект TUNING

Компетенції діляться на: спеціальні (фахові), загальні.

Загальні компетенції:

- Інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності);
- Міжособистісні (соціальна взаємодія та співпраця);
- Системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань).

Фахові компетенції:

- 9 предметних областей (хімія, фізика, педагогіка, ділове адміністрування, історія, математика, науки про Землю, Європейські студії, сестринська справа)
- В рамках тематичних мереж (Thematic networks)

Проект TUNING

**Результати навчання:
різні шляхи, що ведуть до
порівнянних результатів**

**Результати навчання
другого циклу**

**Різні шляхи:
60(90) - 120 кредитів ECTS**

**Можливість
різноманітності**

**Результати навчання
першого циклу**

**Різні шляхи:
180 - 240 кредитів ECTS**

Проект TUNING

В центрі уваги – студент

Орієнтація на студента – ключові знання, уміння та навички, якими повинен оволодіти студент за час навчання, повинні визначати зміст навчальної програми (орієнтація на вихідні вимоги – кінцевий результат).

Орієнтація на викладача – орієнтація на вхідні вимоги, що часто визначаються сферою інтересів і досвідом викладача.

В навчальних програмах, орієнтованих на кінцевий результат, основний наголос робиться на профілі програми

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ І КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОГРАМІ НАВЧАННЯ

2-й
цикл

Профіль ступеню

Результати навчання 2-го циклу, визначені в
термінах загальних і фахових компетентностей

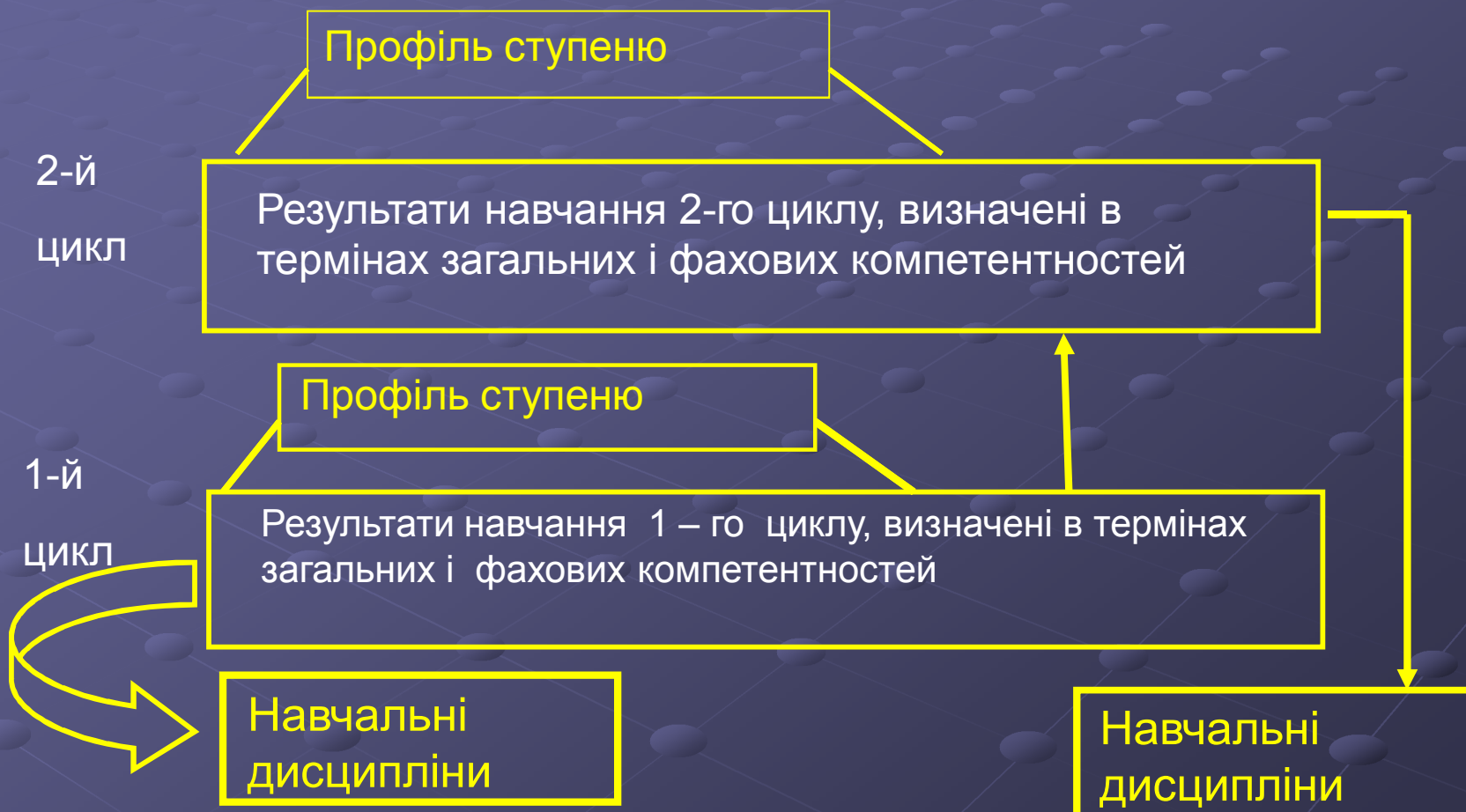
1-й
цикл

Профіль ступеню

Результати навчання 1 – го циклу, визначені в термінах
загальних і фахових компетентностей

Навчальні
дисципліни

Навчальні
дисципліни

Проект TUNING

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ І КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОГРАМІ НАВЧАННЯ

Приклад

Модуль/результат зв'язаний	Компетентність									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	F
Модуль 1		X			X					
Модуль 2	X			X			X			
Модуль 3		X				X			X	
Модуль 4	X		X							X

X = КОМПЕТЕНТНІСТЬ РОЗВИНЕНА, ОЦІНЕНА І ПРИСУТНЯ
В ПЕРЕЛІКУ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЦЬОГО МОДУЛЯ

Проект TUNING

Рівні циклів

Дескриптори рівня циклу – опрацьовані в рамках Tuning

Дублінські дескриптори – опрацьовані в рамках Болонського процесу групою експертів (JQI – спільна ініціатива з якості)

Дякую за увагу !

Проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків НУ "Львівська політехніка"

д.т.н., проф. Ю.М. Рашкевич

Національний експерт з реформування вищої освіти

rashkev@polynet.lviv.ua

При використанні матеріалів презентацій вказувати
Ю.М.Рашкевич «Матеріали Національної команди експертів, проекту ЄС «НТО в Україні»